

разпростратъ реформитѣ върху Епиръ, Косово поле и други области, — очевидно за да не може да се очертаятъ границитѣ на Македония. Този тѣхенъ опитъ биде осуетенъ: великитѣ сили не приеха това разширяване на бъдещата автономна областъ. Въ границитѣ на „тритѣ вилаета“ Македония се отдѣляше като цѣло.

Младотурската революция (10 юлий 1908 г.) измѣни международното положение на македонския въпросъ. Проекта за автономия, изработенъ въ Ревалъ, биде изоставенъ, силитѣ дигнаха своитѣ органи отъ Солунъ, Скопие, Битоля и пр., прѣкратиха контрола и дадоха на новия режимъ широкъ политически кредитъ. Македонския въпросъ стана главно вжтрѣшенъ въпросъ. Едни дори повѣрваха, че той се разрѣшаваше съ гражданската и политическа свобода, провъзгласена отъ младотурцитѣ. Той наистина, можеше да се разрѣши, ако новитѣ хора въ управлението бѣха уважили културнитѣ и социални искания на населението. Надеждитѣ, цѣфнали въ душата на измъченото население скоро обаче увѣхнаха отъ ледения вѣтъръ, що повѣя отъ Цариградъ. Положението се влоши. Влошиха се и отношенията на Турция съ съседнитѣ балкански държави и стълкновението стана не избѣжно. Войната отъ 1912—1913 г. се свърши съ поражението на Турция, но тя не разсѣче възела на балканскитѣ раздори и съперничества — македонския въпросъ — въ духа на исканията на македонското население. Гърция и Сърбия се споразумѣха върху подѣлбата на Македония споредъ „базата на действителната окупация“ и оставиха на България единъ кжсъ, смѣтайки очевидно, че като иматъ обща граница — която, казва се въ договора имъ, е отъ жизнено значение — тѣ ще запазятъ плячката съ общи усилия.

Не бѣше трудно да се прѣдвиди, че това положение нѣма да трае: прѣди още букурешкиятъ договоръ да стори година, избухна общоевропейската война, въ която Сърбия първа изпита ударитѣ на сждбата

Прѣвратноститѣ на голѣмата борба сж извѣстни. Македония стана боенъ театръ на нѣколко армии. И всички тѣ разбраха, че тая земя не принадлежи нито на Атина, нито на Бѣлградъ. „Ние сме тукъ както германскитѣ чиновници въ Елзасъ,“ казвалъ единъ сърбинъ на единъ френски офицеръ, т. е. живѣемъ мѣжду едно враждебно намъ население.

Войната се свърши. Свика се въ Парижъ свѣтовния ареопагъ, за да раздава правда между народитѣ. Македония очакваше своя редъ. Знае се вече отъ свидѣтелствата на хора посвѣтени въ работата на конференцията, че въ нея е било прѣдложено да се даде на Македония автономията, за която тя бѣ дала толкова жертви. Това прѣдложение, атакувано отъ сърбитѣ и гърцитѣ и отъ тѣхнитѣ покровители, биде провалено, защото не могло да се отнима територия отъ една съюзна държава..... Всичко, което се призна на македонското население, то е правото да има покровителството на договора за малцинствата.

Договора за покровителството на малцинствата е троха за гладнитѣ за права народи. Но сжщото бѣше и чл. 23 отъ берлинския договоръ. Както съмъ ималъ случай да изтъкна още прѣди повече отъ двѣ години, както може да каже всѣки, който слѣди събитията, договора за покровителството на малцинствата е юридическата основа на нашитѣ искания прѣдъ чуждото обществено мнѣние, прѣдъ правителствата и прѣдъ Обществото на Народитѣ.